

**ҚОЖА АХМЕТ ЯСАУИ АТЫНДАҒЫ ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ҚАЗАҚ - ТҮРІК
УНИВЕРСИТЕТІ**

СТОМАТОЛОГИЯ ФАКУЛЬТЕТІ

ФУНДАМЕНТАЛДЫ МЕДИЦИНАЛЫҚ ҒЫЛЫМДАР КАФЕДРАСЫ

**6В10156 - «Стоматология» білім беру бағдарламасы
ZAP 5220 «ЗЕРТТЕУ ӘДІСТЕРІ ЖӘНЕ ПРЕЗЕНТАЦИЯ» пәні**

Лектор: PhD, аға оқытушы Нұрдинов Нұрсұлтан Сейсенбайұлы

№15 Лекция тақырыбы: Ғылыми зерттеулер нәтижесі бойынша презентация мен баяндама дайындау.

Лекцияның оқыту нәтижелері:

ПОН 1 – Ғылым саласындағы нормативтік құқықтық актілері, ғылыми зерттеу жұмысын ұйымдастырудың заңнамалық және этикалық принциптерін түсінеді.

ПОН 2 - Кәсіби қызмет саласындағы ғылыми зерттеулердің перспективалық бағыттарын талдайды, зерттеу тақырыбы бойынша отандық және шетелдік тәжірибені қоса алғанда, жоспарланған зерттеудің ғылыми гипотезаларын, өзектілігі мен ғылыми жаңалығын негіздеуге машықтанады.

ПОН 3 - Зерттеу бағытын таңдауды және ғылыми зерттеу жұмыстарының кезеңдерін, теориялық және эксперименттік зерттеулер туралы білім қалыптастырады.

ПОН 4 - Ғылыми әдебиет түрлері, ғылыми ақпаратты іздеу принциптері, негізгі халықаралық электрондық деректер базасымен жұмыс істеу дағдыларын меңгереді.

Лекцияның мазмұны:

Дайындалған ғылыми-біліктілік жұмысының (ҒКР) негізгі нәтижелері туралы ғылыми баяндамада (бұдан әрі – ғылыми баяндама) тиісті білім саласын дамыту үшін маңызы бар міндеттің шешімі қамтылуға тиіс не елдің дамуы үшін елеулі маңызы бар жаңа ғылыми негізделген техникалық, технологиялық немесе өзге де шешімдер мен әзірлемелер баяндалуға тиіс.

Қолданбалы сипаты бар дайындалған ғылыми-біліктілік жұмысының негізгі нәтижелері туралы ғылыми баяндамада білім алушының алған ғылыми нәтижелерін практикалық пайдалану туралы мәліметтер, ал теориялық сипаты бар дайындалған ғылыми-біліктілік жұмысының (диссертацияның) негізгі нәтижелері туралы ғылыми баяндамада ғылыми тұжырымдарды пайдалану бойынша ұсыныстар берілуі тиіс.

Ғылыми баяндаманың авторы ұсынған шешімдер басқа белгілі шешімдермен салыстырғанда дәлелденіп, бағалануы керек. Ғылыми баяндаманың қолжазбасын білім алушы өз бетінше жазуы, ішкі бірлігі болуы, жаңа ғылыми нәтижелерді, қорытындыларды қамтуы және түлектің ғылымға қосқан жеке үлесін куәландыруы тиіс.

Ғылыми баяндамада білім алушы материалдардың немесе жекелеген нәтижелердің авторына және (немесе) қарыз алу көзіне сілтеме жасауға міндетті. Ғылыми баяндамада білім алушының жеке өзі және (немесе) бірлескен авторлықта орындаған ғылыми жұмыстардың нәтижелерін пайдаланған кезде білім алушы ғылыми баяндамада бұл мән-жайды атап өтуге міндетті.

Ғылыми баяндаманың тақырыбы университеттің Ғылыми кеңесі бекіткен білім алушының ғылыми-біліктілік жұмысының тақырыбына сәйкес келеді.

Ғылыми баяндаманың титулдық бетінде мынадай мәліметтер келтіріледі: университеттің толық атауы; білім алушының тегі, аты, әкесінің аты; ғылыми-біліктілік жұмысының (диссертацияның) тақырыбы; даярлау бағытының шифры мен атауы, білім беру бағдарламасының бағыты (бейіні); қаласы, жылы.

Ғылыми баяндаманың мазмұны мен ресімделуіне, ғылыми баяндаманың тұсаукесеріне қойылатын талаптар.

Ғылыми баяндама-бұл мемлекеттік емтихан комиссиясы, рецензенттер орындалған ҒКР деңгейін, сапасы мен маңыздылығын бағалайтын еңбек.

1 кезең. Ғылыми баяндама мәтінін дайындау және ғылыми жетекшімен келісу. Ғылыми баяндаманың құрылымында мынадай бөлімдерді бөліп көрсеткен жөн: жұмыстың жалпы сипаттамасы; қорғауға шығарылатын ҒКҚ негізгі ережелері; қорытынды; ҒКҚ негізгі ережелері жарияланған жұмыстардың тізімі.

"Жұмыстың жалпы сипаттамасы" деген 1-бөлімде мынадай ұстанымдар көрсетіледі: зерттеудің өзектілігі; мәселенің ғылыми әзірлену дәрежесі; Зерттеудің мақсаты мен міндеттері; Зерттеудің нысанасы мен объектісі зерттеудің теориялық және эмпирикалық базасы; зерттеу нәтижелерінің ғылыми жаңалығы; жұмыстың практикалық маңыздылығы; жұмыс нәтижелерін сынақтан өткізу және енгізу; жұмыс көлемі мен құрылымы.

Зерттеудің өзектілігі. Ғылыми баяндама зерттеу мәселесінің өзектілігін негіздеуден басталады, бұл автордың өз зерттеуінің мәселесін түсіну тереңдігін және сәйкесінше орындалған зерттеудің сапасын бағалауға мүмкіндік береді.

Мәселенің даму дәрежесі. Бұл бөлімде НКР-да қойылған сұрақтар қай авторлардың еңбектерінде зерттелгенін көрсету керек. Осы шолудың негізінде мәселенің зерттелмеген аспектілерін бөліп көрсету керек, оған NCR-де қойылған мәселе де қатысты болуы керек.

Зерттеудің мақсаты мен міндеттері. Бұл бөлімде жұмыстың мақсаты, сондай-ақ оған қандай қойылған және шешілген міндеттер арқылы қол жеткізілгені нақты көрсетілуі керек. Әдетте, Зерттеудің мақсаты дұрыс тұжырымдалған зерттеу тақырыбынан туындауы керек.

Зерттеу пәні мен объектісі. Зерттеу объектісі-бұл тікелей зерттеуге ұшырайтын проблема бар шындықтың нақты бөлігі: ұйымдар, кәсіпорындар, адамдар, процестер және т.б. зерттеу пәні зерттелетін объектінің ең маңызды қасиеттері болып табылады, олардың талдауы зерттеу мәселелерін шешу үшін ерекше маңызды. Зерттеу тақырыбы-мәселе, яғни оны шешуді талап ететін нақты қайшылық.

Зерттеудің теориялық және эмпирикалық негізі. Зерттеудің теориялық негізі зерттелетін саладағы ғалымдар мен мамандардың теориялық жұмыстары болып табылады. Зерттеудің эмпирикалық базасы-бұл зерттеу объектісінің осы NCR шеңберінде зерттелген таңдамалы жиынтығы.

Зерттеу нәтижелерінің ғылыми жаңалығы. Зерттеу нәтижелерінің ғылыми жаңалығы қолданыстағы тәсілдермен салыстырғанда олардың айрықша ерекшеліктерін көрсете отырып, білім алушылардың жұмысында алынған жаңа ғылыми нәтижелермен расталуы тиіс.

Жұмыстың теориялық және практикалық маңыздылығы. ҒҚР-да ұсынылған ережелердің, әдістердің, білім алушыларға алынған ғылыми нәтижелердің ғылым үшін маңыздылығы көрсетіледі.

ҰҚР нәтижелерін апробациялау және іске асыру. Ғылыми баяндаманың осы бөлімінде зерттеу нәтижелері қай жерде тексерілгенін немесе іске асырылғанын көрсету керек, мысалы: кәсіпорындар мен ұйымдардың өндірістік қызметінде; ғылыми қызметте, ғылыми есептерде қолдану және т.б.; білім беру ұйымының оқу процесінде.

"Қорғауға шығарылатын негізгі ережелер" деген 2-бөлімде білім алушының біліктілік деңгейін бағалауға мүмкіндік беретін ғылыми жаңалығы, теориялық және практикалық маңызы бар зерттеудің аса маңызды ғылыми нәтижелері көрсетіледі.

"Қорытынды" 3-бөлімінде ҰҚР қорытынды нәтижелері туралы қысқаша, бірақ сонымен бірге жеткілікті толық ақпарат болуы тиіс. Ғылыми зерттеу нәтижелері бойынша жасалған тұжырымдар оның авторына тиесілі болуы керек. Олар қоғамдық қорғауға шығарылады, сондықтан олардың тұжырымдамасына өте мұқият қарау керек. Қорытындылар мен ұсынымдар қойылған мақсаттар мен міндеттерге жауап беруі, қорғауға ұсынылатын ережелерді ескеруі, сондай-ақ ҒҚР құрылымынан туындауы тиіс. Негізгі тұжырымдар мен ұсынымдар кемінде 5-8 позицияны қамтуы керек.

ҒҚР негізгі ережелері жарияланған жұмыстардың тізімі. Білім алушы жұмыстың атауын, қайда және қашан жарияланғанын, баспа парақтарындағы жұмыс көлемін, сондай-ақ егер жұмыс бірлесіп жазылған болса, жарияланған жұмысқа жеке қатысу дәрежесін көрсетеді. Ғылыми баяндамада жарияланған жұмыстар ғана көрсетіледі.

2 кезең. Ғылыми баяндаманың тұсаукесерін дайындау жұмыстың мынадай кезеңдерін көздейді:

- презентациялық материалды дайындау;
- презентация құрылымын әзірлеу;
- Power Point бағдарламасында презентация жасау;
- презентацияны қолдана отырып, баяндаманы қайталау.

Презентация сәтті болуы үшін келесі ұсыныстарды ескеру қажет:

Презентация баяндама мәтініне толық сәйкес келуі керек. Ең алдымен, баяндама мәтінін жасау керек, содан кейін - презентация жасау керек.

Слайдтар графикалық және мәтіндік ақпаратпен, әртүрлі анимациялық эффекттермен шамадан тыс жүктелмеуі керек.

Слайдтардағы мәтін тым кішкентай болмауы керек. Слайдтың мазмұны тезис түрінде көрсетілуі керек (мүмкіндігінше сыйымды және қысқа сөз тіркестерін, сөйлемдерді қолданыңыз).

Әр слайд презентация шеңберінде тек бір нақты тақырыпқа сәйкес келуі керек.

Презентация мәтінінде емле қателеріне жол берілмейді. Иллюстрациялар (суреттер, графиктер, кестелер) презентация тақырыбына тікелей қатысты болуы керек және нақты, қысқа және мәнерлі атаумен белгіленуі керек.

Бірінші слайдты ұйымның атауын, дайындық бағытын, бейінін, ҒҚР тақырыбын, ҒҚР авторының тегін, атын, әкесінің атын, ғылыми жетекшінің тегін, атын, әкесінің атын көрсете отырып, ғылыми дәрежесі мен лауазымын, жұмысты орындау жылын көрсете отырып, титулдық бет ретінде ресімдеу ұсынылады. Келесі слайдтар сөйлеу жоспарына сәйкес нөмірленеді.

Презентация-бұл зерттеудің мәні мен нәтижелерін ұсынудың тиімді әдісі. Оның зерттеу жұмысының нәтижелерін қорғаудағы мақсаты-зерттеудің мазмұны туралы хабардар ету және алынған нәтижелердің, ұсынылған ұсыныстардың дұрыстығы мен дұрыстығына сендіру.

Презентация-бұл жеке жұмыс. Әдетте презентацияға сапалы жүргізілген зерттеуге сүйене отырып, жеткіліксіз көңіл бөлінеді. Бірақ конференцияда өз нәтижелерін көрсету атқарылған жұмыстың маңызды құрамдас бөлігі болып табылады. Көбінесе презентацияның сапасы жұмыс мазмұнына қарағанда жоғары бағаланады.

Әдеттегі конференция 10 минутты алады. Бұл ең маңызды мәліметтерді ашып үлгере отырып, зерттеу туралы сөйлесудің оңтайлы уақыты. Презентация аудиторияға зерттеу идеясын және алынған нәтижелерді нақты және мұқият жеткізуі керек. Слайдтарды құрастыру кезінде сіз келесі құрылымды ұстануға болады:

1-Слайд: титулдық слайд (жұмыс атауы, автордың аты-жөні, басшының аты-жөні, ұйымның атауы);

2-Слайд: тақырыптың өзектілігі, зерттеу нысаны және тақырыбы (зерттеу тақырыбының суреттері мен фотосуреттерін енгізуге болады);

3-Слайд: Зерттеудің мақсаты, гипотезасы және міндеттері;

4-Слайд: теориялық негіз, зерттеу әдістері мен құралдары;

5-8 Слайд: зерттеу мазмұны (зерттеу есептерін негіздемемен шешу, жұмыстың негізгі кезеңдері);

9-Слайд: қол жеткізілген нәтижелерді талдау және практикалық маңыздылығы;

Слайд 10: жалпы мән және қорытындылар.

Жалпы ұсыныстар:

- слайдқа визуалды қолдаусыз нашар қабылданатын ақпарат шығарылады;

- слайдтар сөздің немесе оның бөліктерінің мазмұнын толықтыруы немесе байланыстыруы керек, оны қайталамауы керек;

- - әр слайдтың тақырыбы болуы керек;

- - слайдтардағы ақпарат қысқаша, нақты және жақсы құрылымдалған болуы керек;

- слайдқа графикалық кескіндер мен мәтін жүктелмеуі керек, слайдтың бос өрісі жеткілікті үлкен болуы керек.

Оқытудың техникалық құралдары: ноутбук, компьютер, проектор.

Оқытудың әдістері мен түрлері: топпен негізделген оқу(TBL). Басқа студенттердің көмегімен оқу (PAL), қысқаша эссе.

Тапсырмалар (сұрақтар):

1. Таратпа материалдардың рөлі және олар қашан қолданылады?

2. Герман Эббингауздың зерттеулеріне сүйеніп, «шет әффектісіне» түсінік беріңіз.

3. Ғылыми баяндаманың негізгі сәттері?

4. Презентацияға қандай талаптар қойылады?

5. Ғылыми баяндамаға қойылатын талаптар?

6. Ғылыми баяндама жасау мен сөз сөйлеу барысында неге үйренуге болады?

7. Баяндама жасау мен сөз сөйлеу алдында қатты толқу кезінде қандай әрекеттер қажет?

8. Аудиторияға әсер ету үшін не қажет?

9. Баяндаманы дұрыс бастаудың әдістерін атаңыз.

10. Ғылыми баяндама жасау мен сөз сөйлеу барысында қандай мүмкін емес (қабылданбайтын) қателіктер бар?

ОБӨЖ тапсырмалары: Ғылыми зерттеулер нәтижесі бойынша презентация мен баяндама дайындау.

БӨЖ тапсырмалары: Магистрлік диссертацияның құрылымы.

Әдебиет:

Негізгі әдебиеттер:

1. Клиникалық медицинадағы және қоғамдық денсаулық сақтауда ғылыми зерттеулердің негізгі түрлері: жоспарлау, іріктемені есептеу және мәліметтерді талдау. Оқу құралы. 2017. Г.О. Нускабаева, М.Б. Жунисова, К.Ж. Садыкова, А.М.Гржибовский.

2. Академиялық адалдық және ғылыми-зерттеу жұмысын жазу техникасы. Оқу-әдістемелік құрал. 2020. С.М. Сапина, Б.Б.Динаева.

Электронды ресурстар:

3.Жоғары мектеп педагогикасы. Оқу құралы. 2020. Қ.Қ. Шалғынбаева, Н.П. Албытова, Т.С.Сламбекова. https://elib.kz/ru/search/read_book/1026/